

Stockholm den 20 mars 2019

R-2019/0043

Till Justitiedepartementet

Ju2018/05292/L4

Sveriges advokatsamfund har genom remiss den 20 december 2018 beretts tillfälle att avge yttrande över betänkandet Kompletteringar till den nya säkerhetsskyddslagen (SOU 2018:82).

Sammanfattning

Advokatsamfundet, som hänvisar till sina tidigare yttranden över angränsande lagstiftningsförslag,¹ anser att förslagen i flera avseenden inte är tillräckligt analyserade och underbyggda. Advokatsamfundet ifrågasätter även att så långtgående inskränkningar genomförs i enskildas förfoganderätt, utan annan ersättning än möjligen *ex gratia*. Vidare ifrågasätter Advokatsamfundet förslaget om ett strikt ansvar för sanktionsavgifter. I övrigt vill Advokatsamfundet särskilt även framhålla följande.

Synpunkter

Advokatsamfundet har tidigare påtalat att säkerhetsskyddsarbetet i stort i dag bedrivs utifrån olika utgångspunkter med stöd i olika författningar som tillkommit vid olika

¹ Se bland annat Advokatsamfundets remissyttrande den 3 september 2015 över betänkandet Informations- och cybersäkerhet i Sverige – Strategi och åtgärder för säker information i staten (SOU 2015:23), remissyttrande den 8 september 2015 över betänkandet En ny säkerhetsskyddslag (SOU 2015:25), samt remissyttrande den 14 augusti 2017 över betänkandet Informationssäkerhet för samhällsviktiga och digitala tjänster (SOU 2017:36).

tidpunkter, utifrån olikartad terminologi och utan strukturerat inbördes samband samt att ny teknik och eskalerande hot och risker drivit fram nya regler, vilket lett till överlappande bestämmelser som inte alltid är lätta att tillämpa. Sammantaget har detta gett bilden av ett växande, svåröverblickbart och fragmenterat rättsområde, vilket skapar osäkerhet i den praktiska hanteringen och riskerar innebära rättsosäkerhet vid rättstillämpning.

I nu aktuellt betänkande behandlas sådana områden som blivit allt viktigare för Sverige. De begränsningar som föreslås i rätten för enskilda att förfoga över egendom är dock omfattande. Frågan är om pendeln nu riskerar att slå över från bristande skyddsmöjligheter till att i vissa fall innebära ett införande av alltför långtgående befogenheter. Företagsförvärv och överlåtelser av rättigheter, inte minst immateriella, är ofta centrala delar i utvecklingen mot bättre produkter och tjänster. De långtgående förslagen om ogiltighet, tvångsåtgärder och sanktionsavgifter kan föra med sig en betydande osäkerhet – kombinerad med att tillsynsmyndigheterna inte längre föreslås ha en rådgivande roll.

Här framträder en risk för komplicerade och utdragna förfaranden vid förfoganden över egendom, vilket kan minska intresset för att förlägga utvecklingsinsatser till Sverige. Eftersom verksamheter av detta slag är konkurrensutsatta, kan föreliggande förslag leda till betydande ingrepp i enskildas rättigheter, utan att någon rätt till ersättning vid rådgivningsinskränkning, som grundas på säkerhetsskyddslagen, föreslås. Dessa frågor behöver enligt Advokatsamfundets uppfattning genomlysas ytterligare.

Förslagen kombineras dessutom med ett strikt ansvar för sanktionsavgifter. Här finns anledning att erinra om hur regeringen nyligen lagt en helt annan uppfattning om sanktionsavgifter till grund för regeringens proposition 2015/16:72 Kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om elektronisk identifiering. Regeringen anförde att kraven i den regleringen på tillhandahållare av betrodda tjänster i stor utsträckning innehåller bedömningsmoment och lämplighetsöverväganden, som gör att överträdelser av bestämmelserna ofta kan vara svåra att konstatera och kräva omfattande utredning. Bestämmelserna lämpade sig därför enligt regeringen mindre väl för ett system med sanktionsavgifter. I föreliggande lagstiftningsärende framträder motsvarande tolkningssvårigheter. Av det remitterade betänkandet framgår att den tekniska utvecklingen ändrat förutsättningarna samt att förhållanden kan inträda efter hand, som innebär att ett förfarande blir olämpligt från säkerhetsskyddssynpunkt. Frågan om när ett företag ska anses passera den relevanta gränsen framstår som svår att bedöma. Informationssystem och tjänster för exempelvis digital infrastruktur har byggts upp efter hand och har fått en alltmer central roll i samhället. De kommer att inrymma allt större mängder information och få allt fler funktioner. Frågan är när gränsen ska anses passerad för den föreslagna långtgående regleringens tillämpningsområde och om detta delvis redan skett? Enligt Advokatsamfundets uppfattning behövs det här en ventil, som inte bara handlar om sanktionsavgiftens storlek.

Advokatsamfundet noterar även den uppenbara skillnad som uppstår om ett privat företag jämfört med offentligt organ drabbas av en sanktion. Medan det hos det privata företaget ytterst är aktieägarna som drabbas, blir det skattebetalarna som drabbas vid sanktion mot det offentliga. I detta ligger en diskrepans som kan ifrågasättas.

Enligt Advokatsamfundets mening, bör regeringen dessutom överväga möjligheter till ingripande av annat slag än näringsrättsliga. Redan inom ramen för gällande rätt kan den straffrättsliga regleringen ge visst skydd, exempelvis för myndigheter genom en tillämpning av reglerna om tjänsteansvar och vid mer flagranta förfaranden genom bestämmelser i 19 kap. brottsbalken.

SVERIGES ADVOKATSAMFUND

Anne Ramberg